ОТЧЕТ за 2013 г.
за резултатите от научноизследователската, учебната и финансовата дейност на Централната библиотека на БАН

(със съкращения)

1. Проблематика на Централната библиотека:

Научноизследователската и научно-приложната дейност на Централната библиотека е насочена към разработване на 15 проекта в областите на библиотечно-информационните науки и българистиката. От тях 2 са финансирани от Европейски програми, 1 от ОП, 2 от НФНИ, 1 от Фондация НАБИС и 9 проекта са с бюджетно финансиране – пълно или частично.

Основни библиотечни дейности:

- изследване, изграждане и управление на академичния библиотечен фонд;
- развитие на автоматизираната библиотечна система ALEPH500;
- представяне в Световния електронен каталог на нови постъпления и чрез ретроконверсия на историческите фондове;
- създаване на единна библиотечно информационна инфраструктура на БАН.

Академичният библиотечен фонд осигурява научните и приложните изследвания и разработки, извършвани в БАН и страната, и представя Академията като национална научна организация, която спомага за духовното и културното развитие на българското общество. За опазване на библиотечните документи и осигуряване на неограничен достъп до тях се извършва дигитализация на българска възрожденска книжнина и български периодични издания до 1944 г.

През 2013 г. за фондовете на Централна библиотека и специалните библиотеки са комплектувани 4 826 заглавия в 16 453 тома библиотечни документа на стойност 415 271 лв. Отчислени са 32 966 тома на стойност 327 794 лв.

При инвентаризацията на 20 % от книжния фонд са проверени **110476 т.** (списания и вестници). Като липси са отчислени **277 т.**

Централна библиотека извършва активен международен обмен с **1012 институции** (библиотеки, музеи, архиви, фондации) в **69 държави**. Качеството на постъпленията по книгообмен е повишено и съобразено с изискванията на библиотеките при ПНЗ.

Постъпилата по обмен литература е 419 т. книги на стойност 13 439 лв. и 4885 т. периодични издания на стойност 283943 лв.

Комплектуването за единния библиотечен фонд (Централна библиотека и библиотеките на СНЗ) с академична литература е 455 тома книги на стойност 9 373 лева и 1 451 т. периодични издания на стойност 16 464 лева. (Обща стойност на комплектуваните академични библиотечни документи през 2013 г. е 25 837 лв.). Изпратената българска научна литература в чужбина и в страната е 8 686 т. на стойност 104993 лв. и пощенски разходи на стойност 40 830 лв.

През 2013 г. са обработени 1404 тома дарения на стойност 33953лева.

Единният Академичен библиотечен фонд към 31.12. 2013г. възлиза на **1 993 626 т.** на стойност **34 413 153,32 лева**.

През 2013 г. продължи работата по проекта на фондация NALIS за ретроконверсия на библиотечния фонд. Стратегията за бъдещата дейност на библиотеките, включени в Проекта е насочена към превръщането им в единна национална дигитална библиотека, която се стреми към опазване на книжовното богатство. За 2013 година в ЦБ на БАН са направени **113486** записа на книги и периодични издания.

Регистрираните читатели за 2013г. са **428**. от тях 302 от БАН, 116 външни и 10 чужденци.

Посещенията в читалнята са 2659 с 6140 ползвани материали, в заемната служба 3690 посещения с ползвани 2292 библиотечни документи за домашен прочит или общо **6349** посещения с **8432** ползвани библиотечни материали.

Поръчки от ЦБ по МЗС няма, поради липса на ваучери.

От октомври 2013г. ЦБ се включи в новия модул на сводния каталог на фондация NALIS за електронно междубиблиотечно заемане. Чрез него са приети **8** поръчки

През 2013 г. ЦБ на БАН участва в организацията и координацията на 30 изложби и поддържаше през цялата година тематични изложби в заемната служба.

През 2013 г. продължи работата по модула на Фондация NALIS, свързан с дигитализиране на фондовете в ЦБ-БАН – DigiTool. През отчетната година са обработени и експонирани на сървъра на ЦБ 228 старопечатни книги.

ЦБ управлява библиотечно-информационната дейност на 33-те специални библиотеки, с които изгражда академичната библиотечна мрежа.

1.2 Централната библиотека на БАН ще продължи да има водеща роля в изграждането на библиотечно информационната инфраструктура на БАН и управлението на единния библиотечен фонд. Поддържането и развитието на библиотечната система ALEPH500 ще продължи и през следващите години, както и попълването на дигиталната библиотека, създадена от Фондация NALIS, с нови електронни книги и периодични издания. Качествено ще се промени начина на обслужване на читателите, като се измести акцентът към разширяване на възможностите за независимост и самообслужване, създаването на електронни списъци от библиотечни документи, които да се използват за целите на обучението или по-нататъшната научна работа. Предстои преминаване към версия 20 на ALEPH500 и въвеждане на модул „Обслужване", който ще даде възможност за много по-качествено и ефективно обслужване на научната читателска аудитория в библиотеката.

ЦБ ще продължи да е консултативен център по въпросите, свързани с формат MARC 21, да дава експертна оценка в областта на библиотекознанието и библиографията, като се съобразява с последните световни тенденции и публикации в областта и да ги популяризира у нас.

1.3 Общонационални и оперативни дейности, обслужващи държавата

Централната библиотека има водеща роля за изграждане на Национална академична библиотечно-информационна система. Тя е предоставила своите записи за машинен прочит за включване в Сводния каталог NALIS (националния каталог на академичните библиотеки в България) и активно участва в инициативата на Фондация NALIS за ретроконверсия и дигитализация на редки и ценни издания,.

2. Резултати от научната дейност през 2013 г.

2.1. Най-важно научно постижение

Проект „**Разработка на двуезична електронна библиотека, отразяваща историческото развитие на руско-българските научни връзки.**" с ръководител доц. д-р Динчо Кръстев. – съвместно с БЕН РАН по ЕБР.

През 2013 г. ЦБ има 40 научни публикации, 7 от които са приети за печат – Приложение 1.

2.2. Най-важно научно-приложно постижение

Проект "Развитие на автоматизираната система BASLIB и адаптирането й за разпространение и внедряване в българските библиотеки, музеи, архиви и галерии и др" с ръководител ас. Даниела Атанасова.

Online (WEB базирана) база данни, вариант на BASLib - WebBASLib.

Базира се на SQL 2000/2005/2008 и ASP скриптове изпълнявани под управлението на WEB сървер. Така се осигурява въвеждането на текст в UTF-8 (unicod). Визуалната интерпретация (показване, търсене и въвеждане) се осъществява с Internet Explorer, Google Chrome или Mozilla Firefox.

В случая с библиотеките в Зографския манастир в Атон и библиотеката на Рилския манастир WebBASLib е инсталирана на локална машина недостъпна от интернет пространството.

В РБ - Велико Търново и Versiones Slavicae Database е публична.

3. Международно научно сътрудничество на звеното:

3.1. В рамките на договори и спогодби на ниво Академия

През 2013 г. продължи работата по българо-руския академичен проект за разработката на двуезична електронна „Библиотека руско-българското научно наследство" съвместно с Библиотеката по естествени науки и Междуведомствения супер-компютърен център на Руската академия на науките.

3.2. В рамките на договори и спогодби на институтско ниво

Централната библиотека на БАН е активен участник в два проекта от Седмата рамкова програма на Европейския съюз – Linked Heritage и ATHENA Plus. Неговите основни цели са насочени към подпомагане и разширяване участието на българските музеи, галерии и други институции, които се занимават с опазване на културното наследство, за присъединяване към европейската дигитална библиотека Europeana.

Подготвени са 11 бази данни, съдържащи информация за дигитални обекти от водещи музеи и институции, а именно: Национален исторически музей, ОКИ със Софийски исторически музей, Регионален музей в Казанлък, Художествена галерия „Илия Бешков" – Плевен, РИМ – Перник, както и частни колекции. Поддържат се активни контакти с институти на БАН, които притежават ценни колекции.

През 2013 г. Централната библиотека на БАН продължава изпълнението на проект по ОП „ОБУЧЕНИЕ ПРЕЗ ЦЕЛИЯ ЖИВОТ" от Центъра за развитие на човешките ресурси – „Дизайн на подвързване и консервация на старинни книги, албуми и други хартиени документи", направление „Трансфер на иновации" и подпрограма „Леонардо да Винчи". Проектът се изпълнява от консорциум от институции и организации от България, Холандия, Италия и Австрия.

Централна библиотека на БАН е координатор, административен и финансов мениджър на проекта.

Сътрудничеството между Държавния културен институт и Централна библиотека на БАН направи възможно организирането на **Изложбата „Документалното наследство на Феликс Каниц"** в Българския културен институт в Париж.

(Отношенията между ЦБ на БАН и ДКИ са професионални и се базират на взаимен обмен – ЦБ на БАН инсталира специализиран софтуер за описание на художествени произведения, а ДКИ финансира рамкирането на 34 дигитализирани копия на акварелите на Феликс Каниц.)

4. Участие на звеното в подготовката на специалисти

Доц. д-р Никола Казански е ментор в програмата „Студентски практики" на МОН на 10 стажанта от 5 ВУЗ за 240 часа.

Ас. Даниела Атанасова е лектор в Курса по методология на научните изследвания в Института за икономически изследвания при БАН.

Гл. ас. д-р Екатерина Дикова е провела 30 часа лекции по Българска лексикология в Пловдивския университет, Филиал "Любен Каравелов" (Кърджали).

В ЦБ и библиотечната мрежа на БАН се провежда продължаващо обучение за библиографско описание – MARC 21.

И през 2013г. продължават обучения: за работа със скенер BookEye 3 за дигитализация на старопечатни издания от фонда на библиотеката и за работа с BASLIB на специалисти в институциите, където е инсталирана системата.

5. Иновационна дейност на звеното и анализ на нейната ефективност

5.2. Online (WEB базирана) база данни, вариант на BASLib - WebBASLib.

6. Стопанска дейност

Централната библиотека извършва следните платени услуги:

- копиране на библиотечни документи – 4 370 лв.

- предаване на вторични суровини – 150 лв.;
- продадени книги – 1 273 лв.
- за изгубени книги – 70 лв.

Общо – 5 863 лв.

7. Кратък анализ на финансовото състояние на звеното за 2013 г.

Бюджетът на ЦБ през последните години покриваше единствено фонд „Работна заплата", без да покрива важни за функционирането й разходи – за покупка на литература, за абонамент, за плащане на лицензионни такси и поддържане на компютърната мрежа. Разходите за консумативи, материали и ремонт на техниката бе за сметка на европейски проекти, като в същото време бюджетът на ЦБ не осигуряваше средства за съфинансиране на проектите.

Възобновяването на международния книгообмен с осигуряването на пощенски разходи гарантира за 2013г. частичен приток на информационни ресурси.

До преди 4-5 години библиотеките на БАН имаха най-големия за страната **годишен бюджет за комплектуване** на научна литература.

С въвеждането на библиотечно-информационната система ALEPH500 и с развитието на пазара, силно се разнообразиха и **възможностите за достъп** до различни по съдържание онлайн информационни издания. През последните няколко години в рамките на национален абонамент,